

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י' סיון תשע"ט | דף היומי בבלי: בכורות נז.

דף היומי בהלכה: מסעיף י"ט עד תחילת סימן שפ"ג.

מוסר: חפץ חיים כלל י' אות ט"ו עד אות י"ז.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

מדוע אין סטנדרים ב'ישיבה אוף סטטן איילנד'? | מדהים: בן כמה היה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כאשר החליט לא לשחק יותר בשחמט? | האם יש הבדל בין 'בו"ה' ל'ברכה והצלחה'? | ומה זה משנה איך קוראים לרחוב בו אתם מתגוררים? | 1656

על דא ועל הא

"הדבר הכי גדול שראיתי אצל אבא, זה כיצד הוא כותב תשובות בהלכה במשך עשר שעות ברצף בלי להתעייף. הוא זכר הכל בעל-פה, וכאשר נזקק לעיין באיזה ספר היה ניגש ומעיין בו בעמידה במשך כדקה"

חברי הנהלת 'דרשו' העולמית זכו לשעה של רוממות וקורת רוח במעונו של הגאון הגדול רבי ראובן פיינשטיין שליט"א חבר מועצת דארה"ב | שיחה מאלפת בשולי אדרתו של אביו הגדול מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, רצופה גילויים מרתקים מאחורי הפרגוד

לְאַתֵּר את הישיבה באמצע היער זו מצד אחד משימה קשה, אך מצד שני אין דבר קל ממנה: אין במדינת ניו-יורק עוד רחוב אחד שנקרא "רחוב הישיבה"! פנייה חדה ימינה באמצע הכביש המהיר, ואתה בכביש טבעתי צר שמקיף מבנה אדיר. טירה או מצודה עתיקת-יומין שכביכול מכריזה: צאתכם לשלום מאמריקה!

ברוכים הבאים לארץ האפשרויות הרוחניות הבלתי מוגבלות! כאן, במנותק מן הציוויליזציה, יכול כל צעיר לפתח את עולמו הרוחני ללא גבול! וכשתכף תבחין בפניהם העדינות של צורבי דרבנן שגודשים את המבנה - תיווכח שאכן לא טעית. קול-התורה עולה מבית-המדרש. אותה מנגינה שנשמעת אצלנו מאז מעמד הר סיני - מזה 3331 שנים. השפה שונה, אך הקול קול יעקב. הדבר היחיד שחסר שם בבית-המדרש אלו הסטנדרים. כבר נבדוק מדוע!

ש. יעקובוביץ, סטטן-איילנד

שעה של רוממות לצד קורת-רוח במעונו של הגאון הגדול רבי ראובן פיינשטיין שליט"א, ראש "ישיבה אוף סטטן-איילנד", וחבר מועצת גדולי התורה דארה"ב. מושגים מרוממים של תורה ואהבתה, וגילויים מרתקים מאחורי הפרגוד של אביו מרן פוסק הדור רבי משה זצוק"ל. משתתפים: חברי הנהלת 'דרשו' העולמית הרה"ג רבי אביגדור ברנשטיין, רבי שלמה רוזנשטיין, ושליח 'מוסף שבת-קודש'.

הוד-קדומים. אין משהו אחר שיתאר את התחושה של הניצב מול המבנה המרשים של "ישיבה אוף סטטן איילנד" שע"י 'מתיבתא תפארת ירושלים'. הגובה המתנשא, עמודי התווך האדירים, הארכיטקטורה המרשימה - כל אלה תורמים לחוש את ה'אין זה כי אם בית אלקים' - -

'סטטן איילנד' הוא אחד מחמשת רבעי העיר ניו-יורק, אך הוא לא מתאפיין בגורדי השחקים של מנהטן. גם לא בשטיבלאך הצפופים של בורו-פארק. אי שליו, שרובו ירוק-עד.

גדושות בדברי-תורה. אבל אבא לא אמר "דבר תורה על השולחן", אלא כל הזמן דיבר בלימוד. כל נושא וכל ענין שעלו על השולחן נמשכו בסופו של דבר לדברי תורה. את הזמירות היה אבא יותר 'אומר' מאשר 'מנגן', לא היה לו "שטימע" [-קול] אבל האמירה המתנגנת שלו היתה שובת-לב...

אגב, למרות שקיעותו המופלגת נהג להציץ בעיתון ואמר: אינני צריך עיתונים - אבל אנשים באים להתייעץ איתי והמידע הזה נצרך עבורי.

פעם הבחין בנכד שמשחק שחמט. אמר: גם אני שיחקתי פעם שחמט, עד שהבחנתי שזה נוטל הרבה מכוחות המוח אותם יש להשקיע בתורה.

רעייתי נכחה שם והעזה לשאול: בן כמה היה השווער כאשר שיחק שחמט? השיב: בן שמונה.

האם הוא למד קבלה?

כן. הוא גם למד קבלה.

אילו ספרים?

אני לא שאלתי - הוא לא ענה.

זה עתה סיירנו בבית-המדרש. הלב מתחמם לראות את השטייגען הנפלא, אך שמא זקוקה הישיבה לנדיב שיתרום סטנדרים?...

הג"ר ראובן: אבא לא אהב שטענדערס! [-סטנדרים] כאשר יושבים עם סטנדר נוטים להישען אחורה, ולא לגחון קדימה - שהרי הסטנדר, לעומת שולחן, גמיש. אבא אמר שההישענות מפחיתה מכח השקיעה בלימוד. זו הסיבה שלא ראיתם סטנדרים בבית המדרש, כדי שהלומדים לא ישענו ויהיו מרוכזים בלימוד. אבא עצמו הקפיד כלל לא להישען על משענת הכיסא בשעת הלימוד, שכן תנועת הגחניה קדימה לתוך הספר מגבירה את הריכוז.

ואין זה דבר של מה-בכך, אלא כפי שהתבטא מרן רבי יעקב קמינצקי זצ"ל שזו הסיבה שאבא לא שכח דבר מתלמודו!

אז סטנדרים אין. אבל בישיבה כן היה "האלבע שטענדערס" [-חצאי סטנדרים], כי סטנדר כזה מניחים על השולחן לגובה, ואז אתה יכול לעמוד וללמוד. אבל לשבת ולהתרווח על המשענת בלימוד - זה לא.

היום כל-כך קל ללמוד! - התבטא אבא. וכאשר אמר זאת לא היו עדיין כל אמצעי המחשה והפיתוחים השונים שיש בימינו... אז היצר-הרע הגיע בטענה: מה?! כל כך קל להיות צדיק! איפה הבחירה? ממילא ניתנו גם כוחות שהרוע יגבר בעולם... [במילים אחרות: מלעשות-קל בסופו של דבר לא מרוויחים, כי מתפתח נסיון מכיוון אחר!]

כבן-זקונים צבר רבי ראובן שנים רבות בהן שהה צמוד לאביו. ענוותנותו ופשטותו המופלגת - בהן הוא מהווה בבואה של אביו הגדול - כביכול "מזמינות" אותנו לבקש לשמוע דברים שמאחורי

מלבד היות הגאון הגדול רבי ראובן פיינשטיין שליט"א, אחד מקברניטי עולם התורה דארצות הברית, עמדה לו הזכות לצמוח בבית של מי שתורתו מכרזת עליו מסוף העולם ועד סופו, מרן פוסק-הדור רבי משה זצוק"ל. הוא כבר הסתלק לפני 33 שנה, אך גם בדורו נחשב לדמות מדורות-קדומים. לקראת חג מתן-תורתנו, יש את נפשנו, להתלהט במושגים חדשים...

אנחנו עוסקים באדם, ואולי מלאך, ששילב בין גאונות מופלגת להיקף ידיעות מדהים; שהיה מסיים מידי שבת בשבתו את מסכת שבת; שהיה חוזר מידי יום על 50 דפי גמרא [-הווה אומר סיום-הש"ס בכל שבעה שבועות...]; שסיים את השולחן-ערוך לכל-הפחות שבע מאות פעם; ושבתפיו הרחבות היה מסוגל לפסוק הלכה מתוך הסוגיות עצמן!

הגאון הגדול רבי ראובן שליט"א: ההתמדה הזו הייתה של אדם שנחון בכח תפיסה מדהים. פעם צעד עמו אחיין שלי באזור של בנינים גבוהים. האחיין הפנה את תשומת לבו לבנינים המתנשאים... אבא הסתכל על הבנינים ואמר: יפה, עשרים קומות. יפה, חמישים קומות. וכך הוא הלך ומנה את מספר הקומות בהסתכלות גרידא!

מה היה הביטוי הכי מרומם של שקיעות בתורה שראיתם אצלו?

הדבר הכי גדול שאני ראיתי אצל אבא, זה כיצד הוא כותב תשובות בהלכה במשך עשר שעות ברצף בלי להתעייף. הוא זכר הכל בעל-פה וכאשר נזקק לעיין באיזה ספר היה ניגש, לוקח את הספר ומעיין בו בעמידה במשך כדקה. כאשר באמצע כתיבת תשובה היה אדם נכנס עם שאלה, היה מפסיק לכתוב ומתפנה לאותו אדם. השיחה יכלה להמשך חמש דקות, עשר דקות ואף שעה, אבל מיד בתום השיחה המשיך מיד לכתוב מאותו מקום בו הפסיק! בדרך כלל, כדי לחזור לכתובה, אנשים זקוקים לעצור ולרכז מחדש את המחשבות. אצל אבא זה לא היה כך.

הכתבים שלו אבדו כמה פעמים, והיו לו את כוחות הנפש האדירים לשבת ולכתוב הכל מחדש. במקרה הראשון הם אבדו מחמת סיבה כלשהי. במקרה השני היה זה כאשר הרוסים השליכו אותו מביתו. כולם פחדו לקבל אותו לביתם ורק הסנדלר המקומי העז. הם שרפו את ביתו וגם הכתבים עלו באש. היה זה בעשרה בטבת - שהיה עבורו יום תענית מיוחד. גם כאשר עקר לארה"ב הושלכו כתביו בים, אך חלק כן הצליח להציל קודם לכן.

כמה שעות ביממה הוא הקדיש לשינה?

האמת? לא ספרתי... אך אומר כך. הוא היה קם, כבר בארבע לפנות בוקר ובליל שישי בשעה שתיים. זה לא היה פשוט לקום בארבע, משום שהיה חוזר הביתה מאוחר מחתונות בהן השתתף - ולפעמים הגיע רק בחצות הלילה. בצהרים היה נח כך שבממוצע היה ישן חמש שעות ביממה.

זו לא הנהגה שמתאימה לכל אחד, כאשר שואלים אותי אם ניתן לקצץ בשעות שינה אני מורה להפחית חמש דקות שינה ולעקוב אם זה לא מזיק. אם מתברר שזה לא מזיק ניתן להוסיף ולהפחית אך להמשיך ולעקוב.

כיצד היו נראות סעודות השבת במחיצתו?

הפרגוד. אנו קופצים ומסתערים על ההזדמנות הנדירה:
**"הקענדיס" [-סוכריות] שמונחים פה על השולחן זה מדין
ראש ישיבה" או מדין "זיידע" [-סבא]?**
ראש הישיבה מתחייך, אך תשובתו נחרצת וברורה: מצד
שניהם!!!

ואתה מבין את שלא אמר: אם רק הייתי יכול הייתי מחלק
לתלמידים סוכריות כדי להמתיק עליהם את הלימוד. זהו הדגל
של "תפארת ירושלים" מאז ומעולם, תביעה לעמל והתמסרות
מחד גיסא, אך חיוך והמתקה מאידך גיסא. אנחנו, בכל אופן, זכינו
לקבל סוכריות כאשר "התירוץ" הוא הילדים שממתנים לנו בבתים
בארץ-ישראל...

**מרון האגרות משה' זצ"ל היה "אביהם של ישראל" - אך אנו
מבקשים לשמוע גם על דמותו בתור האבא הפרטי שלכם!...**
אנשים שואלים אותי איך זה לגדול בביתו של גדול-הדור? אני
עונה להם שאינני יודע. בשבילי הוא היה אבא. אבא היה אבא.
יתירה מכך. בתור ילד חשבתי שכל האבות מתנהגים אותו דבר -
לא חשבתי שאבא אחר שונה...

חשבתם שכל האבות לומדים 18 שעות ביממה?

כן, כי זה מה שראיתי בבית... אני נולדתי בפער שנים גדול
מאחי ואחיותיי. המשפחה היגרה לארה"ב בשבט תרצ"ז, ואני
נולדתי באלול שלאחר מכן. אחי הלך לישיבה, אחיותיי למסגרות
שהיו קיימות [בית-יעקב' עדיין לא היה], ואני נותרתי לבד. זה
אילץ את ההורים לקחת אותי איתם לכל מקום שהלכו, אם זה
לישיבה עם אבא, ואם זה ל"שפאינג" [-קניות] עם אמא. לכל מקום
סחבו אותי...

כאשר אבא ישב ולמד בבית ליד השולחן, הייתי משחק על
הרצפה לידו עם "חיילים". לפעמים היה מדבר איתי, ואף עוזר לי
במשחקים. היה שולח את הכדור לכיווני, סוחב אותי על הכתפיים
[-"אפיונה"], וכדומה. כמובן שהוא גם למד איתי, אבל כפועל-
יוצא מהשעות הרבות בהן שהינו יחדיו, גדלתי עם תחושה שהיה
לי אבא רגיל.

למרות זאת התייחסנו אליו גם בבית בכבוד הראוי לאדם-גדול.
כאשר התחלתי לדבר איתו בלשון נסתר, הוא ביקש שאדבר עמו
בלשון נוכח. אמרתי שגם כאשר האבא מוחל על כבודו מצוה מיהא
איכא, והוא הסכים.

**מרביתם לדבר היום על "פער-הדורות", כאשר מדובר על אבא
ובן שחולקים אותו אזור מגורים - וכמעט אותה נקודת זמן. אך
אצלכם באמת היה מדובר בפער-דורות כמעט בלתי נתפס. אביכם
היה מגולת רוסיה, ואילו אתם כבר גדלתם כ"ילד אמריקאי" - כיצד
מגשרים? כיצד הוא דיבר אתכם באותה שפה?**

אגב השפה, עד גיל ארבע דיברתי רק אידיש. זו הייתה השפה
היחידה בבית.

למרות הפער המדובר, חיינו ביחד. בכל יום ויום ישבנו

ל"סאפער" [-ארוחת ערב]. כאשר היה מגיע אדם באמצע הארוחה,
זכה תמיד להזמנה להצטרף. זכורני שבתור ילד הייתי מעיר למה
צריך תמיד להזמין אנשים לסעודה, אחר שהוכח שאף אחד מהם
לא נענה להזמנה.

לפעמים היה מוסר במהלך הארוחה ידיעות שונות, שלא תמיד
הצלחתי לעמוד על טיבן. לדוגמא, פעם אחת אמר כמה מדרגות יש
בבנין ובישיבה. לא הבנתי מה הצורך לדעת זאת, כעבור זמן הייתה
הפסקת-חשמל ואז קלטתי שכעת אכן נחוץ לדעת היכן מסתיימות
המדרגות...

מה שנוגע לגבי החינוך שלי, זה שאבא הבין וידע היטב
שאמריקה היא לא מזרח-אירופה. שההפקרות כאן הרבה יותר
גדולה. כל ילד וילד באמריקה ידע לצטט את המשפט הנוראי: "A free country you cannot tell me what to do" [-ארץ
חופשית, אינך יכול לומר לי מה לעשות] אז ממילא הוא התאים את
החינוך בהתאם לתנאי המקום.

כאשר שהינו ב"קאנטרי" [-נופש בהרים], אבא למד איתי כל
בוקר בקביעות ורק אחר כך יכולתי ללכת להתבונן בפרות ובעופות.
הייתי שם בתור ילד בן שש לבדו, והאטרקציה הכי מעניינת הייתה
כאשר משאית התובלה הייתה מגיעה להביא סחורה לקאנטרי. הוא
חישב מראש את זמן הלימוד, כך שלא תיווצר סתירה בין הלימוד
למשאית.

פעם אחת הקדימה המשאית את הגעתה, ואז אבא אמר לי:
ראובן! לך עכשיו ונלמד אחר-כך. חלפו ימים והבנתי כיצד אבא
עשה הכל שאקבל אהבת תורה, ושלא יהיה שום מצב בענייני
שמירת תורה ומצוות שיגרום חלילה למצב הפוך. הוא חשש שאם
אשאר ללמוד עלולים להיווצר אצלי רגשות לא חיוביים חלילה
כלפי הלימוד. הלכתי וכאשר חזרתי המשכנו ללמוד.

בחורף היה אבא מחמם לי את הבגדים, לפני שהוא הלביש לי
אותם. זה היה בשש בבוקר. אחרי שהבגדים חוממו היה מלביש לי
אותם מתחת לשמיכה כדי שלא ארגיש בקור. למה הוא התאמץ כל
כך? לימים הבנתי שהוא רצה להשמיט את התירוץ "קר-לי". הוא
עשה הכל כדי שלא יהיה דבר שימנע את החשק ללכת ללמוד.

ועוד עובדה. כאשר התגוררנו באיסט-סייד היה לנו ארגז קרח
ששימש כמקרר. כשהייתי בן שלוש עזבנו את האיסט-סייד ובדירה
החדשה היה לנו מקרר שעבד על בסיס גז, בדומה למקרר חשמלי.
יום אחד נכנסתי הביתה ופגשתי את אבא שרוע על הרצפה מעל
נייר. מיהרתי אליו וראיתי שהוא בודק משהו מתחת למקרר. אבא
ביקש ממני לשכב לצידו, הוא הסביר לי שהוא בודק את פעילות
המקרר כדי להכריע אודות השימוש בו בשבת. בגיל 3 לא יכולתי
להבין הרבה אבל לא אשכח כיצד אבא "שיתף אותי" בהתלבטות
כאשר לבסוף "החלטנו" יחד שאין בעיה במקרר...

עד לאיזה גיל הוא חניך אתכם?

כל ימי חיי!...

האם היה סוטר לילדים בשעת הצורך?

שתיקה משתררת בחדר, ואנחנו מנסים לתקן ולדלג לשאלה

שבשיבה כן יאמרו את הפסוקים משום ששיבה מקימים "לעם-
ישראל" ולא כמוסד פרטי".

האם נימק פעם מדוע נהג לעמוד בתפילת שמונה עשרה ללא תזווה כמלא נימא?

בעודו ברוסיה כלאו אותו, ופעם אחת העמידו אותו שם בפני קבוצת חיילים. הוא סיפר שבהזדמנות זו למד מה זה נקרא "עומד לפני המלך". לכן הוא נהג שלא לזווע בתפילת שמונה עשרה.

למשפחת פיינשטיין שורשים חסידיים, מה היא למעשה מנהגה ההלכתי של המשפחה?

אכן, העלטר-זיידע רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל היה חסיד קווידינוב. את בנו רבי דוד אירס בגיל 14 למרת פייא גיטל דוידוביץ שהייתה בת 15. באותה תקופה לא הפריע לאנשים שהכלה מבוגרת מן החתן... אבל היה תנאי בשידוך: שהחתן ילך ללמוד בולוויץ! הוא אכן למד שם עד גיל 17, ואז התקיימה החתונה. לימים קיבל על עצמו הסבא רבי דוד את מנהגי הגר"א, אך המשיך לכהן כרב החסידים. כפועל-יוצא מכך יש לי הרושם שמסקנת אבא הייתה שאין לנו מנהג הלכתי ברור במשפחה, שכן המנהגים היו מגוונים ממנהגי הגר"א ומנהגי החסידים יחדיו.

כאשר נעשיתי בר-מצוה הבנתי ממנו שבחול-המועד כן מניחים תפילין. אבל למעשה התפללנו תחילה בבית כנסת בנוסח אשכנז, ולאחר שהתבטל שם המנין עברנו לבית מדרש הגדול שהיה בנוסח ספרד ושם לא הניחו תפילין. גם אני וגם אחי הגדול לא הנחנו תפילין בחול המועד. אבל מתוך כל המתפללים היו שבעה שכן הניחו, ביניהם אבא.

בליל-הסדר ישבתי בצמוד לאבא, כי הייתי הקטן. אחי הגדול ישב רחוק יותר. בליל הסדר היה אבא לוקח שתי מצות, ואילו אחי לקח שלוש "כמנהג העולם". אבא לא העיר לו, ולא אמר לו לשנות. זו הרי מחלוקת ראשונים, אז הוא לא מצא טעם להתערב ולהעיר. בעיר מוצאו נהגו לקחת שתי מצות - אז גם הוא לקח שתיים. ואילו בנו שגדל בניו יורק כבר נמשך אחרי מנהג-המקום לקחת שלוש. ושוב, מכיוון שמדובר במחלוקת ראשונים, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, לא מצא טעם להתערב ולהעיר.

כאשר נישאתי סברתי שאבא מתנגד לפאה נכרית, וכך הוריתי לרעייתי עליה השלום. כעבור כשנתיים-שלוש מהחתונה אני מקבל טלפון לשיבה. רעייתי על הקו והיא שואלת: אם השווער מתנגד לפאה אז כיצד לקחה אותי היום השווער לרכוש פאה?...

לא ידעתי מה לענות... אמרתי לה שאשאל את אבא. וכך הוא השיב לי: מצוות כיסוי הראש מוטלת על האשה, לא עליך, ואיך בידך לבקש מהאישה את חומרותיך.

מסתבר שבאותה תקופה אימא ע"ה עשתה שידוך אצל משפחת ראזין [בעל 'נזר הקודש' על קדשים], ואת דמי השדכנות - בסך 75\$ - הקדישה כמתנה לכלתה לשם רכישת פאה.

הבאה... אך הג"ר ראובן מונע זאת בעדנו. מחייך ומשיב: "די' מאמע האט געפאטשט" [האמא הייתה סוטר]. "התפקיד" הזה היה שלה... אלא שפעמיים התרחש שאבא עצמו סטר לי. הפעם הראשונה הייתה כאשר הבטחתי לעשות דבר שביקש ממני ולא עמדתי בדברתי. והפעם השנייה כאשר לא שמעתי בקול אימא. בשני המקרים הסטירה עצמה הייתה חלשה - אך הבכי שלי היה חזק. כי מה שכאב לי לא הייתה הסטירה, אלא מה שהיא סימלה. הדבר ניתן לבדיקה אצל כל ילד. אתה לוקח לו את היד וסוטר בה. הוא מיד מתבונן בפניך כדי ללמוד ולדעת האם זה נעשה מתוך כעס? ומתוך כמה כעס? כי מה שפוגע זה לא הכאב הפיזי - כי אם זה הנפשי.

כמי שצמח בהיכלו של פוסק-הדור, נבקש להתעשר בעובדות מתחום ההלכה והמנהג:

אספר שלוש עובדות: א) פעם אחת הגיע אחיין משיקגו, ושח בדרך-אגב שהוא מניח תפילין דרבנו-תם. נענה אבא ואמר: גם אני הנחתי אותן בעבר, אך כשהגעתי לארה"ב וכאן לא הניחו סברתי שיש בכך משום יוהרא. אגב, מיחזי-כיוהרא, זו גם הסיבה שסירב לחבוש את כובע הצילינדר בימים-ההם, למרות שהתבקש.

לימים, כאשר התפשטה בארה"ב הנחת תפילין דרבנו-תם, רצה לחזור ולהניחם אך לא מצא מי שיעשה לו תפילין כרצונו. יום אחד הגיע אליו הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב ז"ל - אותו הכיר עוד מהעיר ריגה - והציע לסדר לו תפילין כרצונו.

כאשר הגיעו התפילין החדשות הסתבר שהייתה בעיה קטנה בשל-ראש, והוא סירב להניחן עד שיתוקנו. שאלו אותו: אבל גם כעת הרי אפשר לצאת בהן ידי חובה, אז למה לא להניחן בינתיים עד שיתוקנו? השיב ביסוד הבא: חומרא צריכה להיות בהידור. כאשר מדובר במצווה שאתה מחויב לקיימה, אז בלית ברירה תקיים אותה במקסימום שמתאפשר לך, אך כשמדובר בחומרא זה חייב להיות בהידור!

ב) פעם התבוננתי בו בשעת קידוש. הוא כנראה סבר שאני תמה מדוע פעם הוא מחזיק את הגביע מלמטה ופעם מן הצד. למען האמת, כלל לא הבחנתי בשינוי. עבורי אבא היה 'אבא'. אני לא "עקבתי" אחר ההתנהגות שלו כפי שאנשים נוהגים לעקוב אחר הנהגות של 'אדם-גדול'... אך כנראה הוא סבר שהבחנתי בשינוי והרגיש צורך להסביר את מנהגו.

וכך אמר: "כוס של ברכה" הנה כוס שמלבד ברכת-הגפן נאמרות עליו עוד ברכות. כמו קידוש בליל שבת, שבע-ברכות. אך ישנן שתי כוסות שנאמרות עליהן רק ברכת הגפן, היינו קידוש בליל שבת ופדיון הבן. לפיכך, על מנת לעשות היכר בין הכוס של ברכה של ליל שבת לכוס הרגילה של צפרא דשבתא, אני מחזיק את הגביע בליל שבת מתחתיו - וביום שבת מצדו.

ג) אבא סבר שאין לומר במעריב את הפסוקים שאומרים בחו"ל אחר השכיבנו, משום הפסק שבין גאולה לתפילה. עם זאת הורה

בהורמנא דראש הישיבה שליט"א נחזור לישיבה. במהלך הסיוור שערכנו במקום, לא נתקלנו באף בחור מעשן - האם הישיבה אוסרת זאת בין כתליה?

לא. הישיבה לא אוסרת. הבחורים מבינים לבד שהדבר אינו רצוי. ואפילו רמ"ם שעישנו בעבר, הצטרפו לאווירה החיובית וחדלו לעשן.

פעם בתקופה אנו מתייחסים בהרחבה לנושא העישון, ותוכן הרעיון כדלהלן:

בכל המדינות כאשר מאבחנים אדם שאין לו שיפוט עצמי פוטרים אותו מנשיאה בעונש. משוגע שירצח - ייפטר. אמנם, אצלנו בתורה זה הפוך. המקום היחיד בו מקבל האדם את העונש הכי חמור על מעשיו חיוב מיתה הוא רק כאשר מדובר במשוגע. מה הכוונה משוגע? הרי הדין שללא התראה אין חיוב מיתה, ועל ההתראה להיות צמודה למעשה העבירה "בתוך כדי דיבור". נשאלת השאלה: הרוצח לא מסוגל להתאפק שתי שניות כדי להרחיק את העבירה מההתראה ולהינצל?! אין זאת אלא שהוא משוגע שאיננו מסוגל להתאפק - ובכל זאת הוא חייב מיתה!...

אך היא הנותנת: הסיבה שהוא חייב מיתה משום שאיבדנו עליו כל השפעה. כל עוד ניתן להשפיע על החוטא שימנע מהחטא, באמצעות התראה על עונש, איננו הורגים אותו. כי יש לנו שליטה עליו. אבל ברגע שהוא הגיע למצב כזה שהוא לא מסוגל להתאפק שתי שניות, שוב אין לו מקום בעולם הזה. הוא מסוכן מידי לעולם והתורה גוזרת את דינו למיתה.

והנה, חז"ל אומרים שבן סורר ומורה לא היה ולא נברא ולא ניתנה מצוותו אלא משום "דרוש וקבל שכר". ויש לתמוה, ניחא אם התורה שלנו הייתה קטנה ורזה, מובן שמחפשים דרך להרבות בעוד מצוות. אך תורתנו כה רחבה, משופעת בכל-כך הרבה מצוות, וגם בלי מצווה נוספת זו איננו מסוגלים להקיף את כל התורה - אז לשם מה דרוש וקבל שכר?

אלא שהכוונה של דרוש וקבל שכר הוא שיש לדרוש=ללמוד משהו חשוב מהמצווה הזו: אם אתה רואה נער צעיר שאיננו מסוגל להתאפק מול חצי לוג יין ותרטימר בשר אות הוא שמדובר בטיפוס כזה "שאיננו מסוגל להתאפק שתי שניות", אין לך שום השפעה עליו וממילא איבד את זכות הקיום בעולמנו.

כאשר מדובר על עישון, הרי מדובר על "התמכרות". היחס להתמכרות לא צריך להתייחס לתוצאות הספציפיות של אותו מעשה אליו מתמכרים, אלא להתמכרות עצמה. עצם ההתמכרות פירושה: "אני לא מסוגל להתאפק שתי שניות - ..." ממילא היא אסורה לכשעצמה.

האם רק עישון לא אוסרים על התלמידים, או גם תחומים אחרים? כלומר, האם זו שיטת-חינוך?

אותה גישה אנו נוקטים לגבי פריטי-לבוש שונים. הגיע ללמוד כאן תלמיד - צאצא של השפת אמת זי"ע במקרה - עם חליפה בצבע רועש. למה? כי זה הטעם שאימא שלו בחרה עבורו. אף אחד לא העיר לו במילה, אך הוא הבין לבד והחליף למשהו ישיבתי

[היום הוא כבר בטח עם 'ספודיק'...] במקרה נוסף הגיע תלמיד עם כובע בצבע בהיר. כשאני הייתי בגילו זה מה שלבשו כולם, אבל היום זה חריג ביותר. בכל זאת שתקו לו והוא קלט את העניין בכוחות עצמו.

אצלנו בישיבה אין מנעולים. המטבח. המאכלים. ספרים שעומדים למכירה. הכל הכל פתוח. ואין גניבות, חלילה. כאשר נכנס לעבוד כאן מנהל הישיבה ר' משה זידקובסקי הסברתי לו: כאן זו לא ישיבה, כאן זו משפחה אחת גדולה. בבית אין מנעולים על המקרה!

איך מתמודדים בישיבה עם נושא הפלאפונים?

באופן רשמי מוציאה הישיבה מכתב בתחילת השנה לכל התלמידים, שפלאפון אינו רצוי בין כתלי הישיבה. אם בחור צריך להתקשר - יש טלפון. אמנם, ישנם הורים שקובעים חברותא יומית עם הבן דרך הטלפון, וכדומה. לפיכך נקבע שבמקרה של צורך ניתן להביא פלאפון, אך יש להשיבו לרשות הישיבה מיד בתום השימוש. גם בתחום זה איננו עוקבים אחר התלמידים, והם צריכים להניח אותו במקום המוסכם על דעת עצמם. אינני יכול להבטיח שאם תיגש לבחור ותשאל: "יש לך פלאפון?" הוא לא ישלוף אחד כזה מהכיס, אך ככלל העניין נשלט.

הגאון הגדול שליט"א הנו מן המדרבנים הראשיים לביסוס והרחבת תכניות 'דרשו' בעולם התורה דארצות הברית. מזה שש שנים שהוא גם הפותח של ועידות עולם התורה של 'דרשו' המתקיימות בארה"ב. וזה הוביל אותנו לשאלה הבאה.

איזו "עצה טובה קמשמע לן" בלימוד, נוכל לקבל מהראש

ישיבה?

ללמוד ולדעת. אני שואל אתכם; מדוע כיבדו אותי 'דרשו' להגיע ולדבר בקונוונשן? זה לא משום שאני עדיף על כל ראש ישיבה אחר, אלא משום ששורשי חלק מתכניות הלימוד נעוצות כאן בסטטן-איילנד.

הגאון רבי משה פרוז'אנסקי שליט"א, מ"הדף-חבורה" [חבורת הדף, לייקווד] הידועה הנו תלמיד של הישיבה - וכן גאונים נוספים שליט"א. כאן הם רכשו את יסודות הלימוד שנעוץ בלימוד וחזרות וידיעה ברורה של החומר הנלמד.

לפני פרידה פותח הג"ר ראובן ספר שמונח לפניו. מדפדף בו במהירות וממחיש כיצד היה אביו עובר על גמרות במהירות על-אנושית...

אני לא יכול להסביר זאת, אבל קצת פֶּשֶׁט בסיפור הזה כן יש לי: מסופר שבאסיפה מסוימת הזכיר אבא איזה תוס' בדף פלוני. העיר אחד הנוכחים שהתוס' מצוי שני דפים קדימה.

עד מהרה ברח אבא החוצה, חיפש ומצא גמרא, בדק וראה שהוא צודק. שאלו אותו מה היה כל כך חשוב ודחוף לברר זאת מיד? השיב שהוא סומך על זיכרונו, ואם יתברר לו שזיכרונו מאכזב - שוב אסור לו לסמוך עליו. לכן היה כל כך חשוב לו לבדוק זאת

אז אם הכל מונח כך בזיכרון - כנראה שניתן לעבור על גמרות בכזו מהירות!...

כאשר נשאל הג"ר ראובן שליט"א אודות דרך הפסיקה של אביו הגדול - משנתו סדורה כדלהלן:

היסוד שלו היה להגיע למיצוי ההלכה רק דרך עמל רב בסוגיות הגמרא ובשיטות הראשונים. וכך יצאה ההלכה בדרך של 'ממילא' מתוך העיון.

אבא לא 'ליקט' שיטות הלכתיות, אלא חפר עד השיתין ומשם שאב הלכה למעשה.

גאונות זו מזכירה את גאונותו של רבי דוד קרלינר זצ"ל - אותו אבא העריץ מאוד! וכבר נספר משהו בהקשר לכך.

כאמור, לא הייתה דרכו של אבא בליקוט שיטות. הליקוט עצמו לפעמים מעורר ספקות. אלא אבא "חפר" בשיתין עד שמצא את יסוד ההלכה. לא רבים הם שיכולים לפסוק בשאלה שדוגמא

כמותה בעצם לא נמצאת בספרים.

וכעת לסיפור. בשעתו התארח בארה"ב "נשיא" מדינת ישראל, ואבא הלך לדבר איתו בנוגע לגזרת גיוס נשים בארץ ישראל. ליוויתי אותו למקום - אך בפגישה עצמה לא נוכחתי. כאשר הסתיימה הפגישה סיפר אבא שהנשיא מאוד כיבד אותו וכאשר נשאל מנין לו כזו הערצה לרב בישראל, סיפר הנשיא שהוא ראה פעם את רבי דוד קרלינר זצ"ל וזה גרם לו הערצה לרבני ישראל.

אבא התבטא אודות כך בפשטות: אכן, אם הוא ראה את רבי דוד קרלינר אין זה פלא שחמישים שנה אחר-כך הוא עדיין מעריץ רבנים!

מחוגי השעון, ואנשים שהמתינו להיכנס לגאון הגדול שליט"א, דחקו בנו לצאת לדרך - אך מסתבר עם המון המון "צידה לדרך", מחג קבלת התורה השתא, ועד חג קבלת התורה הבא עלינו לטובה - - -

(מוסף שבת קודש, יתד נאמן)

יהלומים מגדולי ישראל

"הסטייפלער זצ"ל היה נזהר שלא להזכיר שם של רחוב הקרוי על שם רשע, וכאשר היה צריך לומר לפלוני שיילך לרחוב ההוא, היה מנסה להיזכר בשמו של צדיק המתגורר שם ואומר לו 'לך לרחוב בו גר צדיק פלוני'..."

מפתיע: האם לשמו של הרחוב בו אתם מתגוררים ישנה משמעות עבורכם?

תועלת וברכה.

"תושבי שכונתנו יכולים לעשות זאת בקלות. כאשר אומר אדם לחברו שהוא מתגורר, למשל, ברחוב הרב יוסף חיים זוננפלד יש להציב את הדמות המופלאה הזו מול פנינו ולהיזכר כיצד נראה עובד ה' באמת. וכך גם את רבי אלחנן הי"ד שהיה כידוע אחד ממעמידי התורה בדורנו, ויתר גדולי הדורות שרחובותינו התעטרו בשמם המקודש. כך יוצא שגם בעת הזכרת שמו של הצדיק אפשר לקבל חיזוק, וזו היתה אולי כוונתו של רבי נחמן מברסלב זצ"ל.

"ובאותו ענין: רבניה של רמת אלחנן העלו כמה פעמים את הדרישה להשתמש בשמות רחובותיה של רמת אלחנן בצורה מכובדת, דהיינו שלא יאמר אדם לחברו: 'אני מתגורר ברחוב זוננפלד' או 'ברחוב עטיה', וכו', אלא 'ברחוב הרב זוננפלד, רחוב הרב עטיה, רחוב הרב זמבא, רחוב הרב שלמה כהן', וזאת כדי לכבד את הצדיקים והגאונים הללו גם לאחר צאתם את העולם. "סיפר לנו אחד התושבים שכאשר היה במשרד הפנים ואמר לפקיד שהוא מתגורר ברחוב הרב זוננפלד, התפלא הלה לשמוע

האם הקדשתם אי-פעם מחשבה לשמו של הרחוב בו אתם מתגוררים? רחובות הערים החרדיות קרויות בדרך כלל על שמם של גדולי ישראל זצ"ל, האם יש לכך משמעות עבורנו, התושבים? לאחרונה באחת משיחותי התייחס הגר"י זילברשטיין שליט"א לנושא זה, בהקשר לרחובותיה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק, אבל הדברים שייכים כמובן לכל מקום אחר שרחובותיו מתהדרים בשמם של צדיקים וגדולי ישראל:

"כל רחובותיה של רמת אלחנן קרויים על שמם של קדושי עליון, ונציין גם את הגאונים רבי עזרא עטיה ורבי יוסף חיים זוננפלד. ועכשיו כדאי לזכור מה שאומר רבי נחמן מברסלב, שכאשר יהודי מתעייף קמעה מלימודו, ואינו יכול לעסוק בתורה, יכול הוא להזכיר שמות של צדיקים, וגם בכך יהיה לו שכר רב. והוסיף לי גיסי מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי את הנאמר במסכת תמיד (ל' א') וביומא (כ"ח ב') 'מתיא בן שמואל הממונה על הפייסות אומר, האיר פני כל המזרח עד שבחרון', וכו', כדי לעורר את זכותם של ישיני חברון. הרי לנו, אמר הגר"ח קניבסקי, שעצם אזכור שמה של חברון ושל הצדיקים הקבורים בה, מביא

"מרן הסטייפלער זצ"ל היה נזהר שלא להוציא מפה קדשו שמו של רחוב הקרוי על שם רשע, וכאשר היה צריך לומר לפלוני שיילך לרחוב ההוא, היה מנסה להיזכר בשמו של גאון או צדיק המתגורר ברחוב זה ואומר לו 'לך לרחוב בו גר צדיק פלוני'..."

"במושבה פרדס חנה יש כמה רחובות הנושאים שמות של פירות, כמו 'התפוח', 'הזית', 'הדקל', ואחרים. היתה זו יוזמתו ועצתו של המרא דאתרא הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל, ואחת ממטרותיו בכך היתה כדי שלא יכתירו לבסוף את הרחובות בשמותיהם של רשעים".

(קול ברמה - בטאונה של רמת אלחנן, סיוון תשע"ט)

את המילה 'הרב' נלווית לשמו של הרחוב, ופלט מפיו משפט בסגנון 'דבר כזה יכול לקרות רק אצל יהודים חרדים, המזכירים את גדולי ישראל בצורה מכובדת'. קידוש השם גדול היה באותה שעה.

"למעשה, אם עומדת בפני אדם ברירה האם לרכוש דירה ברחוב הקרוי על שמו של צדיק, או דירה אחרת הממוקמת ברחוב שאזכור שמו לא יביא את הדייר לידי יראת שמים, יש לדעת שקיימת עדיפות להתגורר ברחוב הקרוי על שמו של צדיק. ויתירה מכך: נראה שהמעלה על שפתיו שמו של צדיק בהזכירו את הרחוב שעל שמו - הוא נקרא מקיים בזה מצווה - דאורייתא של 'זכר צדיק לברכה', וכמבואר ביומא (ל"ח ב')."

יהלומים מגדולי ישראל

הרב עזריאל טאובר זצ"ל הושיט לו סכום של אלפיים דולר במזומן, הניסיון הנוסף לא עלה יפה וגם עתה נענה בסירוב. והנה, לא חולפות 24 שעות, והרב פינקוס מתקשר לבקש את הנסף... "מה קרה?!", השתומם הרב טאובר, ועד מהרה גילה את הסוד

הרבצת התורה והפצת היהדות, של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

של תחיה ואמונה בעצמות היבשות - כבר קיבל הזמנה נוספת להשמיע מדברותיו בקהילה פלונית מיבשת אחרת. וכשהיה מגיע למסקנה כי אמנם יהא בואו לתועלת, לא היסס לשוב תכף וליטול את מקל הנדודים, למסע נוסף שהציל יהודים משקיעה בהבלי הזמן, או גרוע מכך - מטמיעה והתבלולות במרחב הגויי שבו חיו.

נקבה עלי שכרך

אלא שהמוני הפונים, ובפרט אלו מתוכם שהיתה זו ההזדמנות הראשונה שלהם לשוחח עמו, נתקלו בבעיה בלתי מצויה, שמעודם קודם לכן לא הכירו דוגמתה: בעדינות ומתוך הדרת כבוד, ניסו לברר ולהוציא מפיו באיזה סכום של כסף הדבר כרוך. הם אמנם הבינו שאדם בעל שיעור קומה כשלו, שמאזיניו יושבים פעורי פה ושותים בצמא את דבריו מהחל ועד כלה, נוטל בשכרו סכום בלתי מבוטל, ובפרט כאשר הדבר כרוך בטיסה לחו"ל, ועזיבת הבית ברוך בלעה"ר למשך כמה ימים. אבל כדי למנוע אי נעימות שכחה, ביקשו לדעת את הסכום המדויק, והעדיפו את אי הנעימות הזו של העיסוק בכסף, על פני אי הנעימות העלולה לבוא אחר כך.

ובכן, לאחר שהציגו את פרטי הבקשה, ותיארו את קהל היעד של השיחות ורמתו הרוחנית, הוסיפו תכף: "כמובן עלות הטיסה על חשבוננו, אבל כמה הרב לוקח על השהייה, ואיזה סכום עלינו לתת על הדרשה?". על שאלות מסוג זה, לא היה רבי שמשון זצ"ל משיב בגינוני פרישות ו'ניתוק מהעולם הזה' תוך ביטול ערך

"ויצא משה ויִדְבֹר אֶל הָעָם אֶת דְּבָרֵי ה'" (במדבר י"א, כ"ג)
בשני העשורים האחרונים לחייו, החל ר' שמשון בפרק הרבצת תורה ודעת להמונים - לצד תפקידיו התורניים כרב, כראש ישיבה וכר"מ. ובהכירו בכוחו הגדול שבו ניחן משמים, לרתק את ציבור מאזיניו בדרשות חוצבות להבות-אש, הבנויות לתלפיות על יסודות מוצקים, של עושר ידיעותיו בכל מקצועות התורה, נטה שכמו לסבול גם מלאכה כבדה זו, שהיתה מן הקשות שבמקדש. כדרכו בשאר כל פעליו, פרץ גם לתחום זה בסופה ובסערה, עם כל הלהט והמסירות המוחלטת, שאפיינו בכלל את חייו העמוסים בתורה ובעבודת ה' עד כלות הכוחות ממש, תוך הפקרת כל צרכיו הגשמיים האישיים, ובלי לתת כל משקל לקשיים הרבים שנצבו לו בדרכו. וכך, לצד הגדת שיעוריו ושיחותיו בפני בחורים ואברכים, עמלי תורה ויראה שעליהם עומד העולם, כמו גם ועדים מיוחדים ברחבי הארץ, שמסר בקביעות בפרקי זמן שונים, העמיס על כתפיו, שאך בנס ופלא עמדו בלי לכרוע תחת נטל פעולותיו הכבירות, גם את הדאגה לכל קהילה יהודית באשר היא, אם בארץ ואם ברחבי העולם, שביקשה לחזק את אחיזתה בתורת החיים וקיום מצוותיה.

שמע שיחותיו העמוקות ביסודי היהדות, שאותן השכיל להנחיל באופן השווה לכל נפש, עבר מפה לאוזן וחצה יבשות וימים, ובמקביל - זרם הפניות אליו מכל רחבי תבל תכפו והלכו. שכיה היה שבטרם היה סיפק בידו לרוקן את מזוודותיו מתכולתן, לאחר שובו מעוד טיסה לאחת ממדינות חו"ל, שם הרעיק טל

שמה יטול פרוטה אחת יותר מן העלות".

"לשלם לי על הדלק?"

אחד מידידיו, שבניגוד לרבים אחרים שהיו בטוחים, שעם כמות השיחות שהוא מוסר הוא 'מסודר' כלכלית - ידע הוא אלו אמצעים דלים עומדים לרשותו של הרב פינקוס, עבור משפחתו הברוכה. מאידך גיסא, ידע אותו מקורב, שאילו היו משלמים לו עבור שיחותיו והוצאותיו הסוחפות, כמקובל, היה הדבר עשוי להקל מאוד מעול הפרנסה שעל כתפי הרב. הוא החליט, אפוא, לנקוט יוזמה אישית, ופנה בטענה גלויה אל אחד ממארגני הסמינרים, שנהנו מפיו המפיק מרגליות: "אמור, למה אינך משלם לו?".

"אני לא משלם לו?", נזעק הלה כמצטדק, "אני נותן לו - והוא לא לוקח! אני מביא לו צ'ק והוא קורע אותו ולא מגיש לבנק לפירעון. וכי מה יכול אני לעשות? אמרתי לו, לרב פינקוס, שאם הוא לא מוכן לקחת על ההוצאות עצמן (-כפי שהכל לוקחים), שיניח לי לפחות לשלם על הנסיעות הלוך ושוב. היודע אתה מה הוא ענה לי? - מה, על הדלק? זו בושה לקחת... ונמנע גם ליטול הוצאות שהוציא מכיסו, למען הזכות לחזק ולעורר את עם הקדוש בדרשותיו המלהיבות".

כיוצא בזה מספר אחד מתלמידי, שיזם את ייסודו של ועד מיוחד שמסר ר' שמשון בפני אברכים בני עלייה, הועד לא התקיים באופקים, ולא בשעה נינוחה של שחרית אלא בשעות הערב המאוחרות, כך שלביתו היה שב באישון ליל, ובקושי נותרו לו שעות בודדות עד הזמן שהשכים קום, כדרכו, לעבודת הבורא. אף על פי כן, מעיד אותו תלמיד, ענייני 'התשלום' היו מייגעים: "כמה וכמה פעמים ניסינו לתת לו סכומי כסף, אך הוא סירב בנחרצות. רק כאשר היה מגיע עם רכבו של ר' אברהם דייטש, נענה ליטול סכום כלשהו עבור הדלק וההוצאות, אבל לעצמו? אגורה לא הסכים לקחת!".

"כסף החוזר"

פעם אחת אירע שנענה לבסוף להפצרות והואיל ליטול תשלום. היה זה אחד מפעילי הארגון 'שלהבת' שבאמצעות הברית, שנתן בידו סכום (-סמלי, יש לומר) של שלוש מאות דולר עבור כמה דרשות שמסר במסגרת הארגון, ולמרבה הפלא - בפעם הזו לא סירב לו.

למחרת, כאשר הגיע אותו אדם למשרד 'שלהבת' שבבורו פארק, גילה לתדהמתו כמות עצומה של מוצרים, המשמשים בקביעות את עובדי ובאי המשרד. היו שם תה וסוכר, כלים חד פעמיים ודברים שימושיים נוספים, מעל ומעבר לכמות סבירה הנרכשת הקנייה אחת. חישוב מהיר שערך, העלה שמדובר בעלות כוללת של כשלוש מאות דולר, ואז הבין על אתר ידו של מי היתה בקניה זו. "הדמים מודיעים..."

כך מצא דרך מקורית שלא ליהנות מפירות זיכוי הרבים שלו,

ה'כסף' בעיניו. הוא אף לא מחה שחשדו בו לשווא, והכריז כי איננו נוטל כסף בשכרו, אלא פשוט חמק בטבעיות מן העיסוק בעניין, והסיט את הנושא לפסים מעשיים: "טוב, למתי הכרטיס? בשבוע הבא איני יכול, אבל עוד שבועיים זה אפשרי", ולא הביע כל התייחסות אודות התשלום.

"מסתבר שהוא לא דורש הרבה", שחו בינם לבין עצמם. "הוא נאה דורש ואינו נאה מקבל...", הסיקו ומיהרו לרכוש עבורו כרטיס טיסה אל היעד.

לאחר סדרת דרשות שבהן הלהיב המונים, בחן אשר הוצק בשפתותיו, גילו המארגנים כי השיחה הנוחה והקצרה ביותר עמו היא על 'כסף'. בשום אופן הוא לא ינקוב בסכום מסוים, בכל מקרה איננו תובע מאומה, ולעולם אין לו הזמן המיותר לשוחח על הנושא. "טוב, אולי כאשר יבוא לדרוש אצלנו בפעם הבאה, ינקוב בסכום המבוקש ויקבל את המגיע לו", מהרהרים היו במידה רבה של הגיון יזמי הכינוסים או מארגני הסמינרים, שבאמת ובתמים ביקשו לשלם לו.

אבל בפעם הבאה וגם בזו שלאחריה - נוכחו בסיכומו של דבר לדעת שלא עלה בידם 'להסדיר' את עניין התשלום... ובהזדמנות שישבו עם הרב עזריאל טאובר זצ"ל, מקימו ומייסדו של ארגון 'שלהבת', ובהזדמנות נוספת כשישב לצידו של הרב יוסף וליס מנכ"ל 'ערכים', העלו את העניין בשיחותיהם עמם. שניהם, כל אחד בתורו ובסגנונו, העלו תהייה על עצם הנסיון, וביטלו במחי יד את האפשרות לשנות את המציאות הזו: "עם הרב פינקוס אתם מדברים על כסף?! יש לו פה מפיק מרגליות ויד קמוצה למרגליות. פרוטה הוא לא ייקח בשכרו...".

הכסף נתון לך

פעם הוזמן למסור שיחה בישיבה בטלז-סטון. בעודו עושה את דרכו החוצה לאחר השיחה, הבחין באחד מרבני הישיבה, הצועד לעברו מעדנות עם מעטפה, על אף שמלכתחילה לא דובר על כך דבר. מבחינתם זה היה מובן מאליו, ולא עלה על דעתם אחרת, בפרט ביחס לת"ח ודרשן מופלג, שהכול משתוקקים למוצא פיו. רבי שמשון ששיער מיד מה המעטפה עשויה להכיל, נטל אותה לידי, הגביהה לכיוון האור והבחין שמלבד שטרות הכסף מצורף גם פתק. או אז פתח את המעטפה, הוציא את כל תכולתה, והפטיר כלפי האיש ההמום למשמע אוזניו: "הפתק בשבילי, והכסף - בשבילך!", אמר והשיב...

המפליא הוא, שגם את הוצאות הנסיעה לא תמיד נטל, וכשכבר הסכים ליטול היה זה בצמצום, ותדיר מלווה בחשש, שמה מפריז הוא על המידה בחישוב העלויות. כך מספר למשל, אחד ממארגני השיחות מטעם 'תודעה' במרכז הארץ:

"גם כאשר הגיע במיוחד מאופקים, מעולם לא הסכים ליטול תשלום. על ההסעות שילמה 'תודעה', אך גם לפרט זה התלוו תמיד ספקות - שמה הפריזו בסכום המגיע לו. 'מספיק לי פחות', היה אומר בהכרעו לחומרה לטובת הנותנים, וחרד כולו למחשבה

את המעט. משום כך, העביר את סכום הכסף ישירות לידיה של הרבנית ע"ה בארץ ישראל.

אלפיים דולר 'מיוחסים'

אבל היתה בכל זאת פעם אחת, שלא די שהסכים לטול כסף, אלא אף ביקש. ומעשה שהיה כך היה:

כמו רבים אחרים, אף הרב עזריאל טאובר שליט"א - שהכיר מקרוב את הכוחות והמאמץ הבלתי נלאה שהוא משקיע במסירות שיחותיו, רצה מאוד לגמול לו בתשלום הוגן, חלף עבודתו הנאמנה, שגם זכות החזקת אותו צדיק ותלמיד חכם הגון כרוכה בכך. ובכן, ביום מן הימים הוא הושיט לו סכום של אלפיים דולר במזומן, במחשבה שאולי הפעם יאבה הרב בכל זאת לקחת. אפס, הניסיון הנוסף לא עלה יפה וגם עתה נענה בסירוב.

והנה, לא חולפות עשרים וארבע שעות, והרב פינקוס נמצא על קו הטלפון, מתקשר לבקש את הכסף... "מה קרה?", "מה קרה?" השתומם הרב טאובר, ועד מהרה גילה את הסוד.

באותו יום יצא רבי שמשון בטיסה לדרום אפריקה, ושם התוודע לסיפורה של הצעת שידוך הגון, התלויה ועומדת לכאן ולכאן על כרעיהם של אלפיים דולר עלובים, שבדרך כלל לא חנן אותם הרב פינקוס אף במבט, אבל כעת, הם הפכו בעיניו ל'מיוחסים', וכמי שבכוחם לחרוץ גורלות. על אתר יצר קשר טלפוני מעבר לים, ואמר לר' עזריאל המופתע: "תראה, אתה הצעת לי כסף, אני מוכן לקחת אלפיים דולר...".

- "לעצמך?", בירר הלה בעדינות, מתקשה לכבוש את סקרנותו.

- "אומר לך את האמת, זה להקים איזה בית בישראל".
הצ'ק הבנקאי בסכום הנקוב, נשלח על אתר לדרום אפריקה, ועוד בית נאמן הוקם בישראל...

(מתוך 'השמש בגבורתו')

ומצד שני להעניק תחושה טובה לנותן. תקופה ארוכה עוד נהנו עובדי המשרד מהמוצרים ההם, שרבי שמשון רכש בטהרת לבו.

"אל תדאג לתשלום"

בתקופה מסוימת נטל על עצמו אברך פלוני מתושבי חו"ל, את האחריות לדאוג שהקהילות השונות בחו"ל, שנהנו מאמרי פיו ונועם לקחו, יממנו את הוצאות הנסיעות, ואף יותירו בידו של הרב סכום כלשהו לקיום משפחתו. המלאכה לא היתה קלה, וכדי להעמיד מערכת שוטפת של מימון קבוע ולעקוב אחר הביצוע, הוצרך להקדיש לשם כך מחשבה ותכנון, אשר גזלו ממנו כוחות וזמן, שבאו בהכרח על חשבון השעות הפנויות של 'בין הסדרים' המוקדשות בדרך כלל למשפחה, עובדה שהפריעה לבני ביתו.

יום אחד גילה רבי שמשון את התפקיד שנטל הלה על עצמו, והבין כי הדבר מכביד עליו. על אתר הוא ניגש לאברך ואמר לו בלשון שאינה משתמעת לשני פנים: "איני מרשה לך! אני אוסר עליך מכאן ולהבא לדאוג לענייני הזה!". וכך במשך תקופה ארוכה לא קיבל דרכו אגורה שחוקה.

אמנם, היו אחרים במשך התקופה ההיא, שמצאו את הדרך לשלוח לפרקים מעט כסף לרבנית, אבל באשר לו עצמו - הנושא לא תפס מקום ולא הפריע כלל בעבודת הקודש המופלאה, והמשיך כבעבר לעמוד באמונה על משמרתו, עם כל ה'ברען' וההתלהבות, ובמסירות נפש שהיתה כרוכה בין השאר במאות שעות טיסה מייגעות בשנה.

בתקופה מסוימת אחרת, מתוך היכרותו עמו, והידיעה כי הוא עצמו לעולם לא ינקוף אצבע לשם כך, דאג עסקן פלוני להשיג מקורות עבור סכום חודשי קבוע, לכלכלת ביתו המבורך של הרב, כדי שיהא פנוי להפצת התורה ברחבי תבל. אלא שהאיש נזהר מלערב את רבי שמשון זצ"ל עצמו בעניין, מחשש שיפריש בטובו וצדקתו את רוב הסכום לצדקה, ולא יותיר לעצמו כי אם

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

הרב מאיר רובינשטיין על הנתונים המפתיעים של 'דרשו' בביתר עילית: "אות הכבוד החשובה ביותר שהוענקה לעיר מאז ומעולם"

16 אברכים מביתר השתתפו במבחן על 2.430 דפי גמרא! 5,128 תושבי ביתר נבחנו בתוכניות 'דרשו' השונות!

מבין התושבים הבוגרים, רבים הם צעירים שעוד היו צעירים מדי כדי להצטרף למסלול הנוכחי של 'קנין ש"ס' שיצא לדרך לפני קרוב לשבע שנים...".

אבל זה לא הכל... ב'דרשו' מציינים כי אלפים מתושבי העיר נבחנו מדי חודש על מסלול הלימוד 'דף היומי בהלכה', מאות רבות נבחנו מדי חודש עם 30 דפי גמרא במסגרת תוכנית 'קנין תורה' לפי סדר הדף היומי על הש"ס הבבלי, למעלה ממאה אברכים משתתפים בתוכנית 'קנין הלכה' ללימוד טור ושולחן ערוך על נושאי כליהם משורשי הסוגיות בגמרא ועד פסקיהם של אחרוני האחרונים כולל מרנן ורבנן עמודי ההוראה אשר מפיהם אנו חיים בדורנו הנוכחי, מאות בחורי ישיבה תושבי ביתר עילית משתתפים בתוכניות 'דרשו' בישיבות הקדושות ועוד ועוד.

"הנתונים שלנו מראים כי ביתר עילית משתתפת בכל תוכניות 'דרשו' - 15 במספר, וההשתתפות היא בכל הגילאים, כשהנבחן המבוגר ביותר מביתר עילית היה בן 81 והצעיר ביותר בן 10 בלבד", מדגישים בארגון ומוסיפים כי בביתר פעילים 16 מוקדי מבחן של 'דרשו', ו-42 שעורים יומיים לפי סדר 'הדף היומי בהלכה'.

המספרים האמורים מצביעים את ביתר במיקום גבוה מאוד ברשימת הערים התורניות ביותר בעולם כולו, וכשהבאנו את הנתונים בפני ראש העיר הרב מאיר רובינשטיין, הגיב בהתרגשות גדולה.

"אני חושב שזוהי אות הכבוד החשובה ביותר שהוענקה לביתר עילית מאז ומעולם", אומר הרב רובינשטיין. "אנחנו רגילים לזכות מדי שנה בחמישה כוכבי יופי, אבל בפועל ביתר זרועה באלפי נבחני 'דרשו' שכל אחד מהם הוא 'כוכב יופי' בפני עצמו. כל אחד מהם הוא עולם ומלואו של תורה ועבודה, על זה גאותנו וזה חלקנו מכל עמלנו".

'עיר התורה והחסידות בערי יהודה', זה לא רק סלוגן, אלא עובדה קיימת. כך עולה מהמספרים של ארגון 'דרשו', אשר התפרסם זה מכבר כמעצמה תורנית בינלאומית, אשר לה שלוחות וזרועות של קירוב רחוקים והרבצת תורה באלפי נקודות יישוב ב-26 מדינות הפזורות על פני חמש יבשות ברחבי העולם כולו. אחד המוקדים המרכזיים של פעילות 'דרשו' הוא בעירנו ביתר. בהנהלת הארגון מציינים כי לקראת חג השבועות האחרון, ערך הארגון לראשונה סיכום כולל של היקף הפעילות שלו בחצי יובל השנים בהן הוא קיים, וממנו עולה כי אלפים רבים מתושבי ביתר נטלו ונוטלים חלק בפעילות הארגון. ליתר דיוק מספרם הוא: 5,128.

את גולת הכותרת של הפעילות בביתר, אומרים ב'דרשו' אפשר היה לראות בימים האחרונים של חודש ניסן האחרון. המבחן החצי שנתי שנערך במסגרת תוכנית 'קנין ש"ס' של 'דרשו' התקיים אז בארבעה מוקדים ברחבי הארץ, ותושבי ביתר המשתתפים בתוכנית הוזמנו גם הם להיבחן במוקד הירושלמי. במבחן השתתפו לא פחות מ-16 נבחנו מביתר עילית, שכל אחד מהם נבחן על הש"ס כמעט בשלמותו, מתחילת מסכת ברכות ועד מסכת חולין קכ"ב.

"מדובר ב-2,430 גפי גמרא עליהן נבחן כל אחד ממשתתפי תוכנית 'קנין ש"ס', אומרים ב'דרשו'. "לו יצויר שכל 16 הנבחנו של 'קנין ש"ס' המתגוררים בביתר, נסעו יחד באוטובוס להיבחן במוקד הבחינה בירושלים, היינו מגלים שעל האוטובוס הזה לבדו נוסעים 38,880 דפי גמרא. שלושים ושמונה אלף, שמונה מאות ושמונים דפים!! מדובר במספרים אסטרונומיים שהיו יכולים לכבד על עיר בעולם, על אחת כמה וכמה עיר כמו ביתר המונה כ-50 אלף תושבים בסך הכל, רובם המוחלט ילדים ובני נוער, וגם

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

ת"ח מרביץ תורה שליט"א הגיע לאחרונה לבקש ברכה ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, ונענה בנוסח הידוע - 'בו"ה'. חייך התלמיד חכם וביקש לשאול על כך קושיא מהלכות ספירת העומר...

וגם: האם יש הבדל כלשהו בין 'בו"ה' ל'ברכה והצלחה'?

מצוה, וי"א שהוא מדאורייתא, צריך לפרש בדיוק את התיבות, אבל מה שאני אומר זה שום דבר ולכן יכול לקצר בברכה... ומעת לעת הרבה מתקשים, האם באמת יש הבדל בין אם רבינו שליט"א מברך בקיצור או מפרש את דבריו בפירוט - 'ברכה והצלחה'. וכבר שאלו זאת את רבינו שליט"א כמה פעמים, וענה שאצלו אין הבדל והוא מתכוין בשניהם אותו דבר... וכבר הראה רבינו מקור לזה בגמ' בשבת (ק"ה א'): "מנין ללשון נוטריקון מן התורה, שנאמר 'כי א"ב המון גוים נתתיך' - אב נתתיך לאומות" וכו', הרי מצינו להדיא ברכה בראשי תיבות.

(דברי שיח)

תלמיד חכם מרביץ תורה שליט"א הגיע לאחרונה להתייעץ עם מרן שליט"א. כשיצא ביקש את ברכתו, ונענה בנוסח הברכה הידועה - 'בו"ה', שהוא ראשי תיבות של 'ברכה והצלחה'. חייך התלמיד חכם וביקש לשאול על זה קושיא מהלכות ספירת העומר. שהנה נפסק להלכה (ביאור הלכה סימן תפ"ט ס"א) שאם אחד יספור בראשי תיבות, שיאמר 'היום ב' לעומר' במקום 'שני ימים לעומר', מספק צריך לחזור ולספור שוב. ואם כן, רואים שאמירה בראשי תיבות לא נחשבת כאילו אומרים את המילים עצמן, וא"כ מדוע רבינו שליט"א מברך בראשי תיבות, הרי זה שום דבר...

נהנה רבינו מאוד מהשאלה, והגיב: "ספירת העומר שהוא

השו"ת היומי

העוסק בלימוד תורת הנסתר - האם עליו להפסיק לאמירת 'אמן יהא שמא רבא'?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

אמר לכל אין מפסיקין חוץ מאיש"ר שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק, ומסקנת הגמרא שאין הלכה כמותו, הרי שכשלומד קבלה אין להפסיק לעניית איש"ר.

הכף החיים (סי' ס"ו סק"כ) הביא דעת השל"ה, וכתב שהפוסקים נחלקו עליו ופירשו מסקנת הגמרא רק לגבי שמונה עשרה, אבל כשלומד קבלה נשאר הדין שיפסיק לאמן יהא שמיה רבא. אכן מצאנו מפורש יוצא מפי האור זרוע (הל' תפילה צ"ז) שפירש מסקנת הגמרא שאינו פוסק בשמונה עשרה וכל שכן בעסקו בקבלה, הרי שפשוט לו שלהפסיק באמצע לימוד קבלה חמור יותר מלהפסיק באמצע

שאלה: תלמיד חכם בן עליה שמילא כרסו בש"ס ופוסקים ועוסק בקבלה, ובאמצע לימודו שומע ציבור שאומרים קדושה ואמן יהא שמיה רבא, האם צריך לפסוק ולענות עמהם, או שאין להפסיק באמצע לימוד קדוש זה?

תשובה: דעת השל"ה הקדוש בספרו מסכת שבועות (נר מצוה אות נ"ד) שכאשר עוסק בחכמת הקבלה צריך שלא יסיח דעת מהענין אשר עוסק עד גמר אותו הענין, ולא יענה אפילו אמן יהא שמיה רבא.

ומקורו מגמרא ברכות (דף כא:): שהגמ' דנה האם מפסיקים לאמן יהא שמיה רבא באמצע שמונה עשרה ומביאה שרבי יוחנן

שני יהודים וגוי הדרים בחצר - האם רשאים לטלטל מבית לבית ללא שכירת רשות הגוי?

בין בתיהם, ועירבו זה עם זה - מותר להם לטלטל חפצים מבית לבית דרך החלון או הפתח שביניהם אף אם לא שכרו את רשות הגוי; אבל אינם חשופים בגין העירוב כבית אחד, והגוי אוסר עליהם את החצר, דהיינו להוציא מהבתים לחצר ולהיפך, עד שישכרו את רשותו.

[שו"ע שפב, כ, ומשנ"ב ע-עד]

כפי שלמדנו, חצר שדרים בה יהודים וגוי, גזרו חכמינו ז"ל שלא יחול בה 'עירוב החצרות' אלא אם דיירי החצר היהודים ישכרו מהגוי את רשותו; וזאת, כדי להרחיק את היהודים משכנותם של הגויים. אולם, חצר שדרים בה גוי ויהודי אחד בלבד, לא גזרו עליה לאוסרה, כיון שמקרה כזה אינו שכית, מפני שיהודי חושש לדור לבדו עם הגוי.

וחצר שדרים בה שני יהודים וגוי, ויש ליהודים פתח או חלון

באיזה מקרה אסרו הוצאת חפצים לחצר בשבת כדי למנוע נוכחות של אדם מסוים בחצר?

וטעם האיסור, מפני שאם יתירו זאת, יהיה היהודי האחר מצוי בחצר, בגין חפציו המונחים בה, ועובדה זו תגרום ליהודי שבחצר להמשיך ולדור בשכנותו של הגוי, כיון שלא יחשוש ממנו; אבל עתה שאסרו זאת, יחשוש היהודי לדור בחצר מפני השבתות, שבהן הוא נמצא בחצר לבדו עם הגוי.

[שו"ע שפב, יט, משנ"ב סה-סז, ושעה"צ סו; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 97]

בהמשך לאמור: חצר שדרים בה יהודי אחד וגוי, ולביתו של היהודי (בית א') צמוד בית של יהודי אחר (בית ב'), שאינו פתוח לחצר זו, ובין בתי שני היהודים יש חלון, ועירבו עירוב חצרות זה עם זה - למרות שהיהודי האחר אינו נחשב כמי שדר בחצר זו, והרי זו חצר של יהודי אחד וגוי - אין עירוב החצרות מתיר לטלטל חפצים מבית ב' דרך בית א' לחצר.

באיזה מקרה חל עירוב חצרות רק כאשר מערבים את הבתים בלבד ולא את החצרות?

פתח - יש אוסרים, ויש מתירים; ויש אומרים שאם כללו בעירוב גם את החצרות, אין העירוב חל כלל, אך אם כללו בו רק את הבתים הריהו חל.

ואם שכרו מהגוי את רשותו - מותר אף להוציא מבית ב' לחצר דרך בית א', ויש אוסרים אף באופן זה.

[שו"ע שפב, יט, משנ"ב סח-סט, שעה"צ סז, וביה"ל ד"ה כדי; ביאורים ומוספים דרשו, 99]

בהמשך לאמור: אם בין בתיהם של שני היהודים יש פתח, ולא חלון - יש אומרים שמותר ליהודי האחר להוציא חפצים דרך בית א' לחצר, מפני שבלאו הכי יש באפשרותו לעבור ברגליו לחצר דרך הפתח, ואם כן איסור טלטול החפצים לא ימנע את הימצאותו בחצר; ורבים מהראשונים אוסרים, ויש להחמיר.

וטלטול חפצים מבית ב' לבית א' על סמך עירוב החצרות, ללא הוצאתם לחצר, בין באופן שיש חלון בין הבתים, ובין באופן שיש

* שתי חצירות זו לפנים מזו, שבאחת מהן מתגוררים יהודי אחד וגוי, ובאחרת מתגורר יהודי אחד - ליהודי הדר בפנימית מותר לטלטל חפצים מביתו לחצר, ולהיפך. אולם, ליהודי הדר בחצר החיצונה אסור לטלטל מביתו לחצר, עד שישכרו מהגוי את רשותו. וגם כששכרו ממנו את רשותו, אסור לשני היהודים לטלטל מבתי חצר אחת אל החצר האחרת, ולהיפך, עד שיעשו 'עירוב חצרות' ביניהם.

* בית מלון השייך לגוי - אם יש לבעל המלון רשות להשתמש בחדרים, או שהוא רשאי לשנות את מקום אכילת האורחים - ניתן לשכור ממנו את רשויותיהם של האורחים הגויים, לצורך עשיית עירוב חצרות.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

השימוש בבני אדם כמחיצה לרשות היחיד

על מחיצה זו כי אם בשעת הדחק, ומחיצה כזו מועילה גם בנוגע לדינים אחרים המצריכים מחיצה, כגון דופן סוכה, ו'הפסק' בפני מקום שאינו נקי על מנת לומר דברי קדושה; ובימות החול ניתן לכתחילה להשתמש במחיצה כזו, ואף כשהם יודעים על כך.

[שו"ע שסב, ה רז, משנ"ב לח, ושעה"צ כא; וראה ביה"ל ד"ה ואפילו; ביאורים ומוספים דרשו, 14]

בני אדם ראויים לשמש כמחיצה, כאשר המרווח שביניהם אינו עולה על שלושה טפחים. ואם הם מקיפים שטח ברשות הרבים מכל עבריו, אף בעודם הולכים - נחשב השטח שבתוך ההיקף כרשות היחיד לכל דבר, ומותר לטלטל חפצים בתוכו. והתנאי העיקרי להכשרת מחיצה זו, הוא - שאפילו אחד מאלו המשמשים כמחיצה לא ידע על כך. ולדעת הרמ"א, אין להסתמך

הלוח היומי

י' בסיון | רבי משולם זלמן ב"ר משה יוסף זצ"ל, ממעזריטש

יארצייט:

- תקכ"ז: רבי משולם זלמן ב"ר משה יוסף זצ"ל, ממעזריטש.
- תקע"א: רבי ישמעל ב"ר אברהם יצחק הכהן זצ"ל, ממודינה-איטליה, בעל שו"ת זרע אמת, שפת אמת ועוד.
- תרנ"ד: רבי משה ב"ר אליעזר (מדז'יקוב) הורביץ זצ"ל, מרוזבאדוב.
- תרצ"ו: רבי עזרא ב"ר יוסף הררי רפול זצ"ל, ר"י אוהל מועד ומרבני ארם צובא.
- תש"ד: רבי מרדכי ב"ר נפתלי רוטנברג הי"ד, ראב"ד קהל מחזיקי הדת באנטוורפן, בעל יד מרדכי.
- תשמ"ח: רבי אליהו מאיר ב"ר אשר קליימן זצ"ל, מבעלי המוסר.
- תשנ"ח: רבי אליעזר פלטיאל ב"ר יהושע אשר (משעדליין) רויטבלט זצ"ל, משעניצא.
- תשס"ג: רבי שמחה ב"ר חנוך העניך דב רובין זצ"ל, מסאסוב-לונדון.
- תשע"ב: רבי ישראל ב"ר חיים יהושע ברמץ זצ"ל, מו"צ בראדזין.

הרואה יהודי מבוגר ומסתפק אם הוא כבר בן שבעים, האם עליו לקום מפניו מספק?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

ממחטות וכדו' על הרצפה, עובר על עשה זה. ולפי זה לכאורה, מי שרואה פסולת ומרימה מקיים מצוות מורא מקדש. ואם רואה פסולת ואינו מרימה, כתב הגר"ח קנייבסקי שגם זה שייך קצת לעשה של מורא מקדש.

עשה נוסף עשוי מספר לשון הרע לעבור: אם הוא מספר על זקן, ואפילו עם הארץ, ומגנהו בפניו, עובר על 'והדרת פני זקן'. ומהו גיל 'זקן' לעניין חיוב 'והדרת' - ב'ביאורים ומוספים' מובא בשם הפוסקים שזקן היינו מבן שבעים [ויש דעות שכבר מגיל ששים]. גם המדבר לשון הרע על תלמיד חכם ואפילו אינו זקן, ומגנהו בפניו, עובר על עשה זה, מלבד העוון החמור של ביזוי תלמידי חכמים [וראה בביאורים ומוספים שיטות הפוסקים לגבי הגדר ההלכתי של 'תלמיד חכם' לגבי חיוב קימה].

ב'ביאורים ומוספים' מובא נידון מעניין ומצוי מאוד בענין חיוב קימה בפני זקן: מה יעשה אדם הרואה יהודי מבוגר ומסתפק אם הוא כבר בן שבעים, האם עליו להחמיר מספק? בשו"ת שלמת חיים כתב, וכן דעת הגר"ש אלישיב והגר"ש ואזנר, שיש להחמיר בזה [הגר"ש ואזנר כתב שזאת רק כאשר מסתפק לגבי גיל שבעים, אולם המחמיר כהדעות שזקן הוא כבר מגיל ששים, אינו צריך להחמיר מספק]. אמנם הגר"א גניחובסקי הביא בשם החזו"א שאין צריך להחמיר מספק, משום שרוב אינם זקנים, וכן הולכים אחר חזקה דמעיקרא. וכן כתב הגרא"ל שטיינמן בשם החזו"א לגבי ספק תלמיד חכם, שאין צריך להחמיר לקום מפניו מספק, משום שרוב אינם תלמידי חכמים. וכן כתב הגר"ח קנייבסקי.

בסעיפים הנלמדים היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' אנו למדים על עשין נוספים שלפעמים עשוי המספר לשון הרע לעבור עליהם:

המדבר לשון הרע ורכילות בבית המדרש או בבית הכנסת - עובר גם בעשה של 'ומקדשי תיראו'. גם ללומדי תורה בקביעות בבית המדרש לא הותר אלא לאכול ולשתות שם [ובזמננו נהגו להקל קצת גם לדבר דברי חול הנצרכים להם, ומובא ב'ביאורים ומוספים' שטעם ההיתר הוא כדי שלא יבטלו מלימודם, וכמו שהתירו אכילה ושתיה], אבל שחוק והיתול ושיחה בטילה לא התירו. ואם כן - כתב ה'חפץ חיים' - על אחת כמה וכמה דיבורי לשון הרע ורכילות, שבזה מראה בעצמו שאינו מאמין שהקב"ה ישרה שכנינו בבית הזה, ולכך הוא מעז פניו אפילו בבית המלך לדבר שלא כרצון המלך.

בהגה"ה מוסיף ה'חפץ חיים', שהדבר חמור שבעתיים כאשר הדברים נעשים על ידי אנשים חשובים שעומדים במזרח בית הכנסת, שיש בזה חילול ה' ברבים וחמור יותר מסתם חילול ה'. על חומרת חילול ה' שיכול להיגרם מהתנהגותו של אדם חשוב, מובא ב'ביאורים ומוספים' מה שסיפר בנו של ה'חפץ חיים', ר' לייב, שבזקנותו של אביו סמוך להסתלקותו, אף שהיה לו קשה ללמוד מחמת חולשתו, היה מבקש שיניחו חומש פתוח לפניו כדי שלא ייגרם חילול ה' אם ייכנס אדם אצלו וימצאנו יושב בטל.

בעניין העשה של 'ומקדשי תיראו', מובאת ב'ביאורים ומוספים' דעת הגר"ש אלישיב שמי שלא נזהר בניקיון בית המדרש, כגון שזורק

פעם יהודי הביע תמיהה בפני מרן הגרי"ז מבריסק על שחושש ומרבה בהידורים במצוות והדבר גורם לו להוצאה ניכרת, האם יש חיוב לבזבז על כך ממון רב? השיב לו מרן: "כשאתה קונה חליפה לבטח אינך רוכש את הזולה והפשוטה ביותר, הלא כן? ובכן אתה משקיע בחליפה ואני במצוות, זוהי ה'חליפה' שלי ומה לך תמה?..."

(הרב מבריסק ח"ב עמ' 381)

נשתדל להשקיע במעשי המצוות לפחות כפי שאנו משקיעים בענייני העולם הזה ולהדר שיהיו מהטוב והיפה

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה